

KATEDRA ARCHEOLOGIE UHK
POSUDEK Oponenta NA DIPLOMOVOU PRÁCI

Autor: **Kateřina Štiborová**

Titul: **Formální charakteristika keramiky z výplní sídlištních objektů z období Ha D/LT A na lokalitě Tuněchody u Chrudimi**

Rok: 2016

Počet stran (příloh): 105 (vlastní text vč. obrázků), 13 stran obrazových příloh, 11 strany bibliografie, DVD s databází a fotografickou dokumentací slepků

Oponent práce: Mgr. Tomáš Mangel, Ph.D.

Vyřáďení:

Studentka se ve své práci zabývá studiem formativních procesů v sídlištním prostředí na příkladu vybraných objektů z pozdně halštatského a časně laténského sídliště v Tuněchodích zkoumaných v letech 1997–2001. Výběrově jsou pak využita též data ze dvou polozemnic zkoumaných v roce 2008 a z jedné polozemnice z Jaroměře. Formativní procesy jsou analyzovány, vedle sledování dalších aspektů, především na základě výskytu tzv. slepků. Výsledky práce jsou vystavěny na základě studia 3118 keramických fragmentů pocházejících ze 34 archeologických situací, které celkově poskytly 116 slepků.

Práce je rozdělena na část teoretickou a analytickou. V úvodních kapitolách první části je čtenář podrobně seznámen s přírodními podmínkami lokality Tuněchody, vývojem jejího poznání i s přehledem osídlení v jejím rámci i v jejím okolí.

Další kapitola nazvaná Život v období Ha D – LT A na Chrudimsku by (alespoň dle názvu) měla přinášet přehled současných poznatků o osídlení dané oblasti v uvedeném období. Toto očekávání je ovšem naplněno jen zčásti, navíc se zde setkáváme s několika problémy. Podle prezentovaných informací se celá tato problematika omezuje na doklady tzv. kontaktů s antickou civilizací, hospodářské aktivity a na vybrané aspekty tuněchodského sídliště. Jinými slovy, obsah kapitoly se rozchází s jejím vymezením a příslušné informace jsou prezentovány jen výběrově a neorganizovaně. V textu se navíc objevuje řada nesouvisejících či chybných sdělení. Např. hospodářské aktivity zde téměř vůbec nejsou hodnoceny z hlediska osídlení Ha D a LT A, ale zejména ve vztahu k období LT C2–D1. Podkapitola o kontaktech s antickým světem se dotýká celé řady různých nálezů, opět velmi často pozdně laténských, antické importy mezi nimi ovšem, s jedinou výjimkou, pojednány nejsou. Z Chrudimska totiž kromě ojedinělé nožky bronzové nádoby dosud ani žádné další přesvědčivé případy neznáme. Celá kapitola je zatížena užíváním převážně starších antikvovaných zdrojů, přičemž práce novější zde nejsou vůbec využity. Tomu pak odpovídají i prezentované údaje.

V zásadě to samé platí i o následující stati zabývající se v obecné rovině tématem keramiky. V podkapitole o pozdně halštatské a časně laténské keramice autorka uvádí rámcově dostačující přehled keramických tvarů a dekorů, nicméně i zde se citované zdroje omezují na několik málo převážně syntetických nebo již antikvovaných prací. Kapitola o vypalovacích zařizování pak zcela odbíhá od daného tématu, neboť zde jsou představeny hrnčičské pece z mladších úseků doby laténské a pronikly sem dokonce informace o vápenických pecích z doby římské. Problematika výpalu keramiky ve studovaném období se zde ovšem vůbec neřeší.

V dalším textu je uspokojivě popsána problematika transformací archeologického materiálu s důrazem na fragmentarizaci keramiky. Z teoretického pohledu zde jsou podrobně představeny různé přístupy ke studiu tohoto jevu a dále různé aspekty transformačních procesů a mechanismy vzniku výplní archeologických objektů. Autorka čtenáře podrobně seznamuje též s konkrétními metodami studia vzniku výplní jako je geoarcheologie, fosfátová analýza, mikroprostorová analýza, analýza nasycenosti vrstev, hustoty keramických zlomků a v neposlední řadě též metoda slepků. Každá z nich je provázána řadou názorných příkladů. Kapitola podává

podrobný přehled dané problematiky a vytváří tak potřebný nástupní prostor pro vlastní analýzy, které následují.

Pro řešení otázky vzniků výplní využila autorka postup kombinující stratigrafická pozorování s metodou slepků a se sledováním indexu fragmentarizace vyjádřeného prostřednictvím SF indexu, tj. stupně fragmentarizace, který pro tuněchodský materiál navrhl F. Kovář. Z jeho diplomové práce pak studentka také potřebná data k SF indexům přebírá. Kombinace uvedených metod byla autorkou zvolena jako určitý experiment, od něž očekává zpřesnění získaných výsledků.

Po stručném seznámení s analyzovaným souborem a s metodikou sběru a zpracování dat již následují analýzy samotných situací. Jednotlivé objekty jsou vždy nejprve popsány, včetně sumarizace získaných nálezů. Keramický materiál je posléze nahlédnut po mechanických vrstvách z pohledu analýzy slepků a následně z hlediska fragmentarizace keramiky. Všechny získané výsledky jsou pak dále interpretovány. Interpretace se nedotýká pouze mechanismu vzniku výplní, ale též problematiky využitelnosti keramických zlomků k datování jednotlivých objektů. Sledovány jsou též meziobjektové vztahy. Zde je ovšem třeba podotknout, že pro toto hledisko by bylo vhodné pracovat se všemi objekty ve zkoumaném prostoru, a nikoli pouze s jejich výběrem.

Na vlastní analýzy již navazuje samotný závěr. Svým charakterem ovšem tato stať parametrům závěru neodpovídá, v některých ohledech spíše doplňuje jakousi diskusi k získaným výsledkům, která v práci jinak schází. Autorka zde mimo jiné uvádí, že kombinace zvolených metod sice přináší jisté výsledky, na jasné stanovení mechanismů vzniku výplní ovšem mnohdy nestačí, a je proto třeba hodnocené archeologické situace chápat v širším kontextu. V těchto souvislostech je pak také třeba, dle mého názoru, pohlížet i na zjištění, že soubory z polozemnic nejsou příliš vhodné pro jejich dataci, neboť jsou silně fragmentarizované a vykazují nízkou slepitelnost. Tento fakt by se ovšem dal vysvětlit tím, že materiál z pochozích vrstev podlah těchto objektů lze chápat jako primární odpad, u něž lze vysokou fragmentarizaci předpokládat. Nízká slepitelnost pak může souviset s pravidelným uklízením, které je u polozemnic též pravděpodobné. Znaky, které by zde bylo třeba sledovat je především chronologická homogenita souboru a nasycenost vrstev. V případě, že je keramika ve spodních vrstvách nepočtená a homogenní, může tento materiál souviset právě s provozem, a i přes nepříznivou výpověď netypologických vlastností, jej lze pro datování uvedených objektů využít.

Jazyk práce je na poměrně kultivované úrovni, občas se objevují drobné chyby či překlapy. V některých případech jsou užity antikvované či nevhodné termíny (např. halštatolatská keramika, tuhová keramika). Práce je doprovázena bohatým obrazovým materiálem. Výhrady lze ovšem vznést zejména k identickému označení obr. v textu i obr. v příloze. Práce by si též zasloužila vhodněji zvolený název, neboť ten stávající je zavádějící.

I přes některé výhrady lze konstatovat, že se práce Kateřiny Štiborové zabývá řadou důležitých otázek, které mají hluboký význam pro pochopení vztahů v rámci sídlištních areálů. Je zřejmé, že samotné vyhledávání a studium slepků představuje časově velmi náročnou aktivitu. Z tohoto hlediska věnovala studentka tématu vysokou péči. Vysoce lze ocenit i teoretickou přípravu, s níž studentka do samotných analýz vstupovala. Určitou pozornost by ovšem zasloužilo zpřesnění faktografie, výhrady lze vznést i ke struktuře a řazení některých kapitol. I přes tyto problémy se ovšem jedná o práci, která splňuje zadání a lze ji proto doporučit k obhajobě.

Hodnocení: B

Datum: 16. 1. 2017

Mgr. Tomáš Mangel, Ph.D.